

Frá lögtinginum :

Verjan av føroyskum fiskiskapi

Fyri javnaðarflokkinn talaði Richard Jacobsen, sum var fyrsti røðari í hesum máli, og málbar hann seg soleiðis:

Útróðarmenn eru mangan fyri teirri vanlagnu at missa reiðskapin av trolaraðvum. Serliga á Norðhavinum er ofta um várini ein slíkur riðil av trolarum, at menn noyðast aftur á land við egndum reiðskapi, tí teir ikki fáa sett. Her má nakað verða gjørt. Hetta mál, sum vit javnaðarmenn her hava lagt fram um at verja reiðskapin, er ikki nakað nýtt, tí hetta er ikki annað, enn norðmenn og aðrir — serliga íslendingar — hava gjørt í langar tíðir.

Av tí at eg alla mína tíð havi drivið fiskiskap, vil eg her geva eina frágreiðing yvir, hvat íslendingar og aðrir gera fyri at verja reiðskapin. Á Suðurlandinum, har teir dríva garna fiskiskap, seta teir boyur niður uttan fyri tað økið, sum teir royna á, og tað verður so vart av vaktarskipum. Á Eldoyar banka, har teir royna við línu einar 20—30 sjómil úr landi, verður sami háttur nýttur við vaktarskipum. Eg havi sjálvur trolað har um dagin og fingið nógvan fisk, men um kvøldið er vaktarbáturin so komin og hevur ríkið okkum burtur, tí tá seta bátarnir línur sínar.

Bæði vit og aðrir trolarar, sum tá hava verið har, hava noyðst at fara aðrar leiðir. Allir vitstu vit, at teir vóru vanir at koma hvørt kvøld út at seta línur sínar har, og fyri hesum boygdu allir trolarar seg — eisini bretar.

Fyrr nýttu menn smábátar, og settu tí einans eina setu. Men nú er øðrvísi: Nú eru stórir bátar og skip við nógvum manning, og nú verður fiskað samdogrið íkring, og tessvegna hava vit sambært alheims- sum innlendis lögreglu fullan rætt til — og samstundis feli eg tað sum skyldu okkara — at verja fiskiskapin.

Eftir mínari áskoðan er her á Norðhavinum tað sama grundarlagið sum á Suðurlandinum at seta boyu, niður fyri eystan og fyri vestan og skipa fyri, at tað verður vaktarhald á hesum øki, og her megu vit føroyingar helst gera nakað sjálvir.

J. Fr. Øregaard helt, at tá bæði íslendingar, norðmenn og danir aftan á kríggið høvdu kunnað bæði moderniserað og økt um fiskiflota teirra, meðan hetta ikki var hent í Føroyum. Tvørturímóti høvdu teir fiskimenn, sum aftan á kríggið

keyptu skip, mist bæði skip og pengar. So ikki var orsøkin tann, at føroyingar ikki vóru eins góðir fiskimenn og aðrir. Orsøkin mundi heldur vera tann, at tær leiðir, ið teir náttúrliga áttu at roynt, vóru tráðroyndar av øðrum, so at okkara skip og bátar høvdu verið noyddir til at søkt aðrar fjarðaleiðir við nógv ov smáum skipum, og úrslitið hevði tí ikki verið so gott, sum tað annars kundi havt verið.

Tá nú javnaðarflokkurin hevur lagt hetta mál inn á ting, at vit sjálvir verja fiskireiðskapin á øllum Norðhavinum vetra- og vármánaðarnar, so er hetta ein roynd at bota um tær sera ringu umstøður,

okkara fiskimenn hava arbeitt undir. Tann sáttmáli, sum ein partur av lögtinginum samtykti at gera við Ongland um friðan av Vesturhavinum, hevur lítið at týða fyri skipaútróður, og tær annað sjómærk verður sett, vita menn ikki í dag við vissu. Men tað, sum hetta uppskot miðar ímóti, kann fremjast beinanvegin, so økið frá Mýlingi til Fugloy út á 30 fjórðingar bert kann nýtast til línu- og snørfiskiskap, og henda vinna soleiðis ótarnað kann fara fram frá byrjanini av januar til byrjanina av mai. Tað er tí at vóna, at eitt sameint lögting fer at taka undir og at seta hesi tiltøk í verk beinanvegin.

Føroya Arbeidarafelag krevur Landshandilin settan aftur á stovn

Tað eru stórtíðindi, sum nú eru í frættu — nevniliga, at Føroya Arbeidarafelag hevur lagt mál inn á ting og krevur, at Landshandilin nú aftur skal verða settur á stovn.

Taka Føroya arbeidarar lógvat við javnaðarmonnum, skulu vit reisa føroyska samfelagið aftur á fótur. Arbeidarafelagið tekur í sín um skrivi undir við javnaðarmonnum á kravi okkara um at avtaka allan toll, sum yvirklassin hevur lagt á neyðsynjarvørur og vísir á, at yvirskot Landshandilsins kemur í landskassan í staðin fyri tollin. Hetta er sjálvandi rætt og gott, men ikki bara tað: Sannleikin er tann, at Landshandilin kann selja vørurnar so nógv biligari enn tær eru í dag og kortini geva stórt yvirskot.

Øll sóu, hvussu allir prisir fóru í topp, tá ið Landshandilin varð avtíkin og tað sigur seg sjálvt, at soleiðis fór at ganga, tí meðan Landshandilin »bestilti« í stórum mongdum, verða allar vørur nú bestiltar í smáum og eru hópin dýrari, longu áðrenn tær koma til Føroyar.

Vit standa nú og tala aftur og fram á Føroya lögtingi um endurnýggjan av hinum føroyska fiskiflotanum. Nú eru skip dýr at keypa, og tí megu vit syrgja fyri at skaffa biliga útgerð gjøgnum ein lands-handil og samstundis leggja Føroya Fiskasølu og Sildasølu undir lögtingið, soleiðis at skipini og fiskimenn fáa útgerðina biliga og mest møguligt fyri veiðuna. Annars er deyðin í durinum. Mangan

verður spurt, hví fiskimenn seta so lítið av peningi í Ognarfelagið. Eingin hevur enn svarað á spurningin, men svarið liggur greitt fyri øllum rættshugsandi menniskjum — fiskimenn eru nevniliga greiðir yvir, at skipsprisir eru ovurhonds stórir í lutini — o.u. 3 ferðir so høgir sum við krígsslok, tá ið javnaðarmenn settu fram uppskot um, at landið skuldi fara undir at lata

skip byggja, men aðrir søgdu, at tað privata iniciativíð skuldi syrgja fyri at fáa skip til landið. Ja, nú eru skipsprisir o.u. 3 ferðir so høgir sum tá. Oljan er nógv dýrari, og nú er eingin lands-handil til at skaffa biliga útgerð, og øll sola av fiski og sild er á privatum hondum. Tað vil siga, at alt ber í tað borðið, at skipini verða tung at dragast við, dýr at keypa, dýr útgerð og lítið verður at fáa fyri veiðuna.

Harfyri kunnu menn rópa upp so galið, teir vilja um ognarfelag, tað privata iniciativíð o.s.fr. Teir røpa í deyv oyru, so leingi land okkara verður stýrt eftir tí kapitalistiska lagnum, tí fiskimenn og arbeisfólk og fjöldin av Føroya fólki hevur opin eygu fyri tí stóra rotinskapi, sum gongur undir navninum hitt privata iniciativíð. Harvið er ikki sagt, at orðið »iniciativ« ikki er eitt gott orð, men her á landi er tað so misnýtt, at fólk fær vaml av bert at hoyra hetta orðið verða nevnt.

Hin arbeidandi fjöldin á landi og sjógv leggur nú um sosialistisk-an bógv, og hesi gleðiligu tíðindi vil eg hervið gera kunnug fyri øllum rættshugsandi fólki her á landi okkara.

Nú ber fram móti ljósari tíðum. Gleðiligt og signað nýár ynski eg tykkum øllum.

J. H. Danbjørg.

Viðmerkingar um søguliga sjómærk okkara

Tá landstýrið í hesi tingsetu legði fram á ting sjómærksmálið, fylgdi við í framleggjuni ein søgulig frágreiðing frá Poul Petersen lögfrøðingi, sum seinri er prentað í Dagblaðinum 17. jan. 1958 undir yvirskrift: »Søgulig rættindi føroyinga til fiskigrunnin undir Føroyum«.

Tað er nógv fyri at hugsa sær, at vit hava eitt landsstýri, sum kemur sær at leggja slíkt fram á tingborðið sum frágreiðing í einum millumlandaspurningi, sum okkara sjómærk nú veruliga er, fyri tað um maðurin sjálvur hevur dittað sær til at geva slíka frágreiðing. Vit noyðast at hugsa, at tað er atlanin, at hetta ritið frá Poul Petersen skal vera søguliga grundarlagið, sum tann sjómærksnevndin úr Føroyum, ið skal mótta á alheimsfundi í Rom febr.—mars í ár saman við donskum sendimonnum, skal byggja síni krøv á; landsstýrið má í hvørt fall hava slíka hugsan. Annars var eingin grund til at leggja slíkt fram á tingborðið.

Eg skal her taka domi fram um, hvussu neyðarslig Poul Petersens søguliga frágreiðing er:

Klaguskjalið frá føroyingum 5/7. 1617 í lögtingsbókini um nærgangandi skotskan fiskiskap undir Føroyum.

Poul Petersen endurgevur nakrar setningar úr hesum skjali, men so einki meira um, hvørja lagnu klagan fekk. Keður slíkt fram á alheimsfundi, halda menn sjálvsagt, hvat N. Andersen í síni søguskriving um Føroyar eisini hevði lyndi til at halda, at hetta bert var vanligt føroyskt knarr. Út frá samtíðar skjolum, eg havi fingið fatur á, kann eg siga, at tað var tað ikki, og at klagan frá føroyingum kom til millumlandaviðgerðar. Úrslitið av hesi vígerð kom í brævi 27/3. 1618 frá Jákupi kongi I av Bretlandi, sami maður sum Jákup kongur VI av Skotlandi. Í hesum skjali fingur føroyingar allar somdir.

Skulu vit við nútíðar orðum siga, hvat teir vunnu, vildu ordini óivað verið, at allur landsokkulin undir Føroyum varð viðgingin at vera landsogn, tí brævið frá Jákupi kongi noktar bart út bremum at fiska undir Føroyum. Noktingin kann ikki bert vera fyri skotar, men fyri allar bretskar tegnar, tí tað er her